

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 2Co/72/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6119262920
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alena Miková
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2022:6119262920.1

Uznesenie

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Mikovej a členiek senátu a JUDr. Anny Slovinskej a JUDr. Zuzany Matyiovej v spore žalobcov: 1. Z. M., nar. X.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX 2. L. P., rod. M. nar. XX.X.XXXX, T. XX, XXX XX P.-J..Ď., 3. Ľ. T., rod. M. nar. X.X.XXXX, Q. X, XXX XX P.-J. E., 4. I. T., rod. M. nar. XX.X.XXXX, Č. XX, XXX XX P.-W.H., 5. R. R., rod. M. nar. X.X.XXXX, T. XX, XXX XX P.-J.. Ď. žalobcovia v 2. až 5. rade zastúpení advokátom JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., so sídlom Južná trieda 28, Košice, proti žalovanému Mesto Košice, Trieda SNP 48/A, Košice, IČO: 00 691 135, v konaní o zaplatenie 61.476 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 4. decembra 2020 č.k. 27C/3/2020-120

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok a v r a c i a vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Košice II (ďalej „súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom uvedeným v záhlaví uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sumu 61.476 € tak, že každému so žalobcov v 1.a 2. rade priznal nárok na peňažné plnenie od žalovaného vo výške 20.492,04 €, žalobcom v 3., 4. a 5. rade priznal právo na zaplatenie sumy 6.830,64 €, žalovaného zaviazal na zaplatenie úrokov z omeškania 5% ročne z dlžnej sumy od 18.8.2018 do zaplatenia a žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania.

2. Súd prvej inštancie vychádzal zo žaloby, ktorou bol uplatnený nárok žalobcov na peňažnú náhradu za to, že žalovaný bez poskytovania protihodnoty užíva pozemky v podielovom spoluvlastníctve žalobcov zapísané na LV č.XXXX katastrálneho územia F. Ď., okres Košice I ako parc. č. XXXX/XXX, o výmere 1496 m², parc. č. XXXX/XXX o výmere 417 m², parc. č. XXXX/XXX, o výmere 2440 m², parc. č. XXXX/XXX, o výmere 90 m², parc. č. XXXX/XXX o výmere 628 m², parc. č. XXXX/XXX o výmere 52 m², v rozsahu podielov žalobcov v 1. a 2. rade vo veľkosti 1/3 a v rozsahu podielov žalobcov v 3. až 5. rade vo veľkosti 1/9. V konaní bolo nesporné, že na pozemkoch v podielovom spoluvlastníctve žalobcov sa nachádzajú miestne účelové komunikácie, parkoviská, verejná zeleň ako to dokumentoval geometrický plán č. 126/2010, ktoré plochy sú vo vlastníctve žalovaného a ich režim sa spravuje ustanoveniami zákona č. 66/2009 Z.z. o majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov, ktoré prešli na obce a vyššie územné celky (ďalej len zákon č. 66/09 Z.z.). Právne vec posudzujúc podľa zákona č. 66/09 Z.z., § 151n ods. 1 Občianskeho zákonníka (OZ), § 128 ods. 2 OZ, Článku 20 ods. 1,4 Ústavy Slovenskej republiky, súd konštatoval, že zákonom č. 66/09 Z.z. bolo na pozemkoch vo vlastníctve žalobcov zákonom zriadené vecné bremeno v prospech žalovaného, a to až do času, kým sa žalobcom ako vlastníkom pozemkov neposkytne náhradný pozemok, alebo kým sa neskončí konanie o pozemkových úpravách. Uvedené právne posúdenie nároku nebolo medzi stranami sporné. K žalovaným namietanej odplatnosti vecného bremena zriadeného zákonom súd poukázal na zásady ochrany vlastníctva vyplývajúce z noriem občianskeho práva a ústavnoprávnej úpravy, v zmysle ktorých nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné len v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, na základe zákona a za primeranú náhradu. Zdôraznil, že tento princíp ochrany vlastníckych práv platí aj pre vecné bremena zriadené zákonom č. 66/09 Z.z., ktorý zákon vo svojich ustanoveniach tiež odkazuje na podmienky vzniku vecných bremien

podľa občianskoprávných noriem. Aj keď zákon č. 66/09 Z.z. výslovne nerieši otázku náhrady za nútené obmedzenie vlastníckych práv, tak v zmysle vyššie uvedených právnych zásad, ak žalovaný obmedzuje vlastnícke právo žalobcov vo forme realizácie vecného bremena zriadeného zákonom, zakladá to jeho povinnosť poskytnúť vlastníkom za takéto obmedzenie náhradu, bez ohľadu na dočasný charakter tohto zákonného vecného bremena, ktorý je vlastníkom pozemku povinný strpieť do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území, či do vydania náhradného pozemku. Uviedol, že je potrebné vychádzať z čl. 1 ods. 4 Listiny, ako aj čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, keď vlastník má právo na primeranú náhradu a možno pri nej uvažovať o opakovaných platbách primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia (nález Ústavného súdu SR III.ÚS 237/09), odkázal tiež na rozhodovaciu prax odvolacieho súdu. V zmysle znaleckého posudku č. 2/2019 vypracovaného O.. E. Š. predloženého žalobcami v konaní, cena nájmu za pozemky nachádzajúcich sa v lokalite, v ktorej sa nachádzajú aj sporné pozemky vo vlastníctve žalobcov činila 6,334 €/m² ročne. Preto pri určení odplaty za sporné pozemky užívané žalovaným súd považoval za primeranú sumu žiadanú žalobcami 4 € za m² ročne, keďže táto bola nižšia ako cena nájmu v znaleckom posudku. Zohľadňujúc vyššie uvedené dospel k záveru, že žalobcom patrí za žalované obdobie 8.4.2016 až 8.4.2019 opakovaná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom vo výške ako ju vyčíslil vo výroku rozhodnutia zodpovedajúco veľkosti podielov každého zo žalobcov. Pretože žalovaný nesplnil svoj peňažný záväzok, súd priznal žalobcom aj právo na úroky z omeškania podľa § 517 ods. 1,2 OZ v nadväznosti na predžalobnú výzvu na plnenie. Výška úrokov z omeškania vyplývala z § 3 nar. vl. SR č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení platnom od 1.2.2013. Výrok o trovách konania súd odôvodnil plným úspechom žalobcov, ktorým priznal nárok na náhradu trov v súlade s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (CSP).

3. Proti vyhovujúcemu výroku rozsudku a súvisiacemu výroku o nároku na náhradu trov konania podal včas odvolanie žalovaný uplatňujúc odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP. Navrhoval, aby odvolací súd v napadnutých častiach rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietne a žalobcov zaviazne na náhradu trov konania žalovanému.

4. Žalovaný nespochybnil záver súdu, že na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcov vzniklo v prospech žalovaného zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/09 Z.z., nesúhlasil však s odplatosťou takto zriadeného vecného bremena. Zastával názor, že § 4 zákona č. 66/09, ktorý rieši vzťahy vlastníka pozemku a vlastníka stavby (verejnej zelene) zriadením vecného bremena, neupravuje jeho odplatosť, a odplatosťou vecného bremena by bol zmarený samotný účel zákona č. 66/09 Z.z., ktorým bolo len dočasné zriadenie takýchto zákonných obmedzení, pričom jeho koncepcia smeruje k definitívnemu usporiadaniu vlastníckych vzťahov k pozemkom. Odplatosť vecného bremena podľa jeho názoru nevyplýva ani z ustanovení Ústavy Slovenskej republiky. Národná rada SR v rámci právomoci zverenej jej Ústavou, Listinou základných práv a slobôd a Dodatkovým protokolom k dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd stanovila zákonom č. 66/09 Z.z. medze vlastníckeho práva, keď zriadila k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obcí a vyšších územných celkov v prospech týchto subjektov povinnosť vlastníkov pozemkov strpieť právo zodpovedajúce vecnému bremenom. V tejto súvislosti považoval za podstatné rozlišovanie pojmov „vymedzenie“ vlastníckeho práva a „obmedzenie“ vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy, keď vymedzením vlastníckeho práva je výsledok realizácie právomoci Národnej rady SR a obmedzením zásah do priestoru medzi vlastníctva určených zákonom. Poukázal na to, že článok 13 odsek 2 Ústavy SR je venovaný úprave medzi základných práv a slobôd, a tretí a štvrtý odsek samotnému obmedzeniu základných práv a jeho formálnym a materiálnym podmienkam. Rovnako mal za to, že článok 20 ods. 1, článok 20 ods. 4 Ústavy SR rozlišuje medzi stanovením zákonného obsahu vlastníckeho práva a obmedzením vlastníckeho práva a zásahom do jeho zákonom stanovených medzí. V ďalšom sa venoval rozlíšeniu medzi rozsahom a následkami vyvlastnenia a núteného obmedzenia vlastníckeho práva, keď pri vyvlastnení dochádza k zbaveniu vlastníckeho práva bez časového obmedzenia, jeho následky sú trvalé, pri nútenom obmedzení vlastníka však dochádza k menej intenzívnemu zásahu do vlastníckeho práva, môže mať tak trvalý ako aj dočasný charakter, nedochádza však k zmene vlastníctva. Žalovaný uvádzal, že článok 20 ods. 4 Ústavy SR určuje pri vyvlastnení a nútenom obmedzení vlastníctva rovnaké podmienky, teda môže dôjsť k nemu len na základe zákona, nie zákonom, preto nemohlo v zmysle § 4 ods. 1, 2 zák. č. 66/09 Z.z. dôjsť k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva, keďže na to Národná rada SR nie je oprávnená, a nemôže zákonom vyvlastniť či obmedziť vlastnícke právo. Neboli preto splnené ani podmienky na poskytnutie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva. Nepovažoval za otázku spadajúcu do právomoci všeobecných súdov to, či stanovenie obsahu vlastníckeho práva zákonom

č. 66/09 Z.z. spĺňa ústavné požiadavky kladené na zákonodarcu pri tvorbe predpisov. Všeobecné súdy svojimi rozhodnutiami nemôžu zasahovať do právomoci zákonodarcu v takej miere, aby priznávali náhradu nad rámec zákona aj tam, kde nárok na náhradu neexistuje.

5. Žalobcovia vo vyjadrení k odvolaniu poukázali na ustálenú judikatúru všeobecných súdov, Ústavného súdu SR, podľa záverov ktorých za zákonné vecné bremeno patrí odplata vo forme opakujúceho sa plnenia, a ústavné sťažnosti žalovaného voči rozhodnutiam priznávajúcim oprávneným osobám nárok na náhradu za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/09 Z.z. boli odmietnuté Ústavným súdom SR. Zopakoval závery súdnej judikatúry podľa ktorej, ak zákon č. 66/09 Z.z. explicitne neupravuje otázku náhrady za zriadenie vecného bremena, niet žiadnej prekážky na to, aby vlastníkovi trpiaceho pozemku bola priznaná primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena, a to do času, kým mu nebude poskytnutý náhradný pozemok, alebo kým sa neskončí konanie o pozemkových úpravách. Pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia, keď primeraná náhrada za vyvlastnenie môže byť vyššia ako primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckych práv. Žalobcovia nemôžu svoje nehnuteľnosti užívať, za ktoré obmedzenie vlastníckych práv im patrí primeraná náhrada, preto žiadali, aby bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdené.

6. Žalovaný v odvolacej replike s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 8Cdo/17/2019 z 30.11.2020, a tomu obsahovo zodpovedajúce ďalšie rozhodnutia NS SR 7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014, nález Ústavného súdu Pl.42/2015, uznesenie II. ÚS 323/2017 argumentoval, že pokiaľ by aj žalovaným prináležala náhrada za zákonom zriadené vecné bremeno, táto má formu jednorázovej odplaty, patrí tomu, kto bol vlastníkom pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z.z. tj. 1.7.2009 a podlieha premlčaniu, ktorá premlčacia doba troch rokov uplynula 2.7.2012, z ktorých dôvodov nemožno žalovaným priznať žiadny nárok na náhradu a žalobu je potrebné zamietnuť.

7. Žalobcovia v odvolacej duplike zdôraznili zásadu právnej istoty a legitímnych očakávaní, že ich spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou súdnou praxou, z ktorej vychádzali aj pri uplatnení nároku, a ktorá konštatovala ich právo na opakovanú náhradu za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/09 Z.z.. Zopakovali zásady ochrany práv vlastníka v prípade zásahu do vlastníckeho práva vo verejnom záujme, ktoré vždy vyžadujú poskytnutie primeranej náhrady, poukázali na cieľ právnej úpravy vykonanej zák.č.66/09 Z.z., ktorým je usporiadanie vlastníctva k pozemkov, nie obmedzovanie vlastníkov zriadeným vecným bremenom, keď vlastníci nemajú reálnu možnosť vyriešiť vzniknutú situáciu, lebo poskytnutie náhradných pozemkov, realizácia pozemkových úprav je v rukách obcí, samosprávnych krajov, vlastníkom ostáva holé vlastníctvo bez možnosti pozemky užívať. Považovali za nespravodlivé vytváranie dvojakých skupín vlastníkov, keď vlastníci, ktorí mali uzavretú s obcami nájomnú zmluvu ku dňu účinnosti zákona dostávajú pravidelnú odplatu, ktorá je odopretá tým, ktorí nájomné zmluvy uzavreté nemali, a ktorú sú a boli v právnej neistote akej náhrady za obmedzenie sa v konaní pred súdom domôžu. Jednorazovú formu odplaty s prihliadnutím na rozsah obmedzení, neurčitú dobu ich trvania závislú od vôle protistrany považovali za nespravodlivú, a tiež priečiacu sa účelu a zmyslu zákona č. 66/09 Z.z., ktorý takú jednorazovú náhradu explicitne neupravuje.

8. V doplňujúcom podaní žalobcovia uviedli, že z dôvodu opatrnosti žiadajú o poskytnutie peňažného plnenia titulom vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 OZ a súčasne tvrdili, že aplikácia zákona č. 66/09 Z.z. nie je v danom prípade odôvodnená, lebo nebolo preukázané, aby žalovaný bol vlastníkom stavieb na pozemkoch vo vlastníctve žalovaných. Vo vyjadrení žalobcovia polemizovali s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR 8Cdo/17/2019, vytkli súdom nepredvídateľnosť ich rozhodnutí, zopakovali, že účelom a cieľom zákona č. 66/09 Z.z. je trvalé usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkov, čomu nezodpovedá konštrukcia jednorazovej náhrady za zákonné vecné bremeno, lebo len opakovaná náhrada má charakter donucovacieho prostriedku na dosiahnutie účelu sledovaného zákonom, pričom ochrana vlastníckeho práva štátu alebo štátom zriadených subjektov nemôže byť väčšieho rozsahu ako u fyzických osôb.

9. V ďalšom vyjadrení žalobcovia opätovne vyjadrili nesúhlas s rozhodovacou činnosťou súdov o jednorazovom charaktere odplaty za zriadené vecné bremeno podľa zák.č. 66/09 Z.z., vytkli najvyššiemu súdu nedôvodný odklon od ustálenej judikatúry krajských súdov, čo narušuje princíp právnej istoty, a zastávali názor, že v kontexte konania o náhrade za zriadené vecné bremeno je dôvodné, aby bol

Ústavnému súdu SR predložený návrh na začatie konania o súlade § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy.

10. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas a oprávnenou osobou, bez nariadenia pojednávania v zmysle § 385 ods. 1 CSP, preskúmal rozsudok aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu vyplývajúcom z § 379 a 380 ods. 1, 2 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov, obligatórne skúmajúc splnenie podmienok konania a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

11. Súd vo veci konal a rozhodol napriek skutočnosti, že nemal splnené procesné podmienky na strane žalobcu v 1. rade, čím bol naplnený odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. a/ CSP a daný bol aj žalovaným uplatnený odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP, pretože súd vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach strán sporu, keď pri priznaní primeranej náhrady žalobcom vychádzal z už prekonaných stanovísk, vec tak nesprávne právne posúdil a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Odvolaciemu súdu preto neostávala iná možnosť ako rozhodnutie zrušiť podľa § 389 ods. 1 písm. a/, b/ CSP lebo neboli splnené procesné podmienky a súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ktorý nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

12. Existenciu procesných podmienok konania, len za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť, skúma súd v každom štádiu konania. Nedostatky niektorých procesných podmienok sú neodstrániteľné a prítomnosť takéhoto nedostatku bráni súdu v konaní a rozhodovaní, čo vedie k zastaveniu konania. V ostatných prípadoch je povinnosťou súdu nedostatok procesnej podmienky odstrániť. Vadou predpokladanou v § 365 ods. 1 písm. a/ CSP trpí konanie v prípade, ak súd vec prejednal a rozhodol vo vzťahu k takému subjektu, ktorý nedisponoval procesnou subjektivitou. Podľa § 61 CSP procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti. V prípade fyzických osôb sa táto spôsobilosť nadobúda narodením a zaniká smrťou (§7 OZ). V konaní odvolacieho súdu bolo zistené, že žalobca v 1. rade svoju procesnú spôsobilosť stratil smrťou 23.1.2020 po začatí konania, avšak pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej (4.12.2020). Na uvedenú skutočnosť súd prvej inštancie nereflektoval zákonom predvídaným postupom (§63 CSP), a ďalej konal so žalobcom v 1. rade ako stranou sporu, aj keď na to neboli splnené procesné podmienky, preto konanie zaťažil procesnou vadou majúcou za následok zrušenie rozhodnutia.

13. K otázke právneho posúdenia nároku žalobcu odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie za podstatné považoval, že pri priznaní primeranej náhrady počas núteného obmedzenia vlastníckeho práva podľa zák. č. 66/2009 Z.z. možno uvažovať o opakovaných platbách, čo malo nesporne vplyv i na zisťovanie opodstatnenosti základu i výšky tejto náhrady. Poukázal pritom aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky III.ÚS 237/2009. Tento nález však Ústavný súd Slovenskej republiky prijal 16.12.2009 v súvislosti s aplikáciou § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka pri poskytovaní primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckych práv spočívajúcich v užívaní časti pozemku osadením autobusovej zastávky. Pri riešení tejto otázky nevychádzal z ustanovení zák. č. 66/2009 Z.z. o zriadení zákonného vecného bremena, ktorý nadobudol účinnosť 1.7.2009. Je nesporné, že i Krajský súd v Košiciach v minulosti opakovane v obdobných veciach vychádzal z možnosti, že primeraná náhrada počas núteného obmedzenia vlastníckeho práva môže mať charakter opakovanej náhrady, nemožno však nevziať na zreteľ vývoj súdnej judikatúry a nereflektovať rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít, ktorá je pre zabezpečenie jednotnosti rozhodovania súdov v inštančnej hierarchii určujúca.

14. V danej veci nie je sporné, že na nehnuteľnostiach v spoluvlastníctve žalobcov sa nachádza verejná zeleň a stavby žalovaného, a že žalobcovia sa domáhajú nároku vychádzajúceho z § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z.z.. Pokiaľ žalobcovia v odvolaní zmenili svoju argumentáciu a tvrdili, že na ich pozemkoch zriadená zeleň a komunikácie nie sú vlastníctvom žalovaného, v zmysle zásad § 366 CSP ide o neprípustné novoty v odvolacom konaní, na ktoré nie je možné prihliadať, a pre opätovné konanie je otázkou, na základe akého právneho titulu by si žalobcovia uplatňovali peňažné plnenie od žalovaného, ak by mu nesvedčilo právo vlastníka. Povinnosť poskytovať náhradu vlastníkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, totiž stíha práve vlastníka stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom realizuje svoje vlastnícke právo (NS SR 8 Cdo 186/2018).

15. Otázku náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z.z. meritórne riešil Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení z 26.8.2019 sp. zn. 2Cdo/194/2019, keď pri zodpovedaní otázky „či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2009 Z.z., má nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme pravidelných platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k tej časti nehnuteľnosti, v ktorej sa vlastníctvo obmedzuje a či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. vo forme opakujúceho sa plnenia“ (bod 35) uviedol, že obdobnú „dovoláciu otázku“ už najvyšší súd riešil v rozsudku z 24. marca 2015, sp. zn. 7Cdo/26/2014, ako aj v rozsudku zo 14. apríla 2016, sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré sa týkali priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z.z.“).

16. Vyslovený právny názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z.z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia.

17. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkovi stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je súpis nehnuteľností, ku ktorým vzniklo v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

18. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z.z. vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania úprav v príslušnom katastrálnom území. Uvedené ustanovenia označili oprávnenie obcí a vyšších územných celkov držať a užívať pozemky pod stavbami, ktoré sú v ich vlastníctve, ako vecné bremeno a v poznámkach pod čiarou odkazujú na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Ide však o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, pretože oprávnenie držať a užívať pozemok neprislúcha konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu - obci alebo vyššiemu územnému celku a obmedzenie vlastníckeho práva je odôvodnené verejným záujmom. Stavbami sú predovšetkým cestné komunikácie, materské školy, cintoríny, parky a ďalšie všeobecne prospešné zariadenia, ktoré boli vybudované pred rokom 1989. Zákon sa primerane vzťahuje aj na usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom, na ktorých je umiestnený cintorín, okrem pozemkov vo vlastníctve cirkví, športový areál alebo verejná zeleň, ak tento cintorín, športový areál alebo verejná zeleň prešli do vlastníctva obce podľa osobitného predpisu. Zriadenie vecného bremena predstavuje spôsob, ako vyriešiť dlhodobu neusporiadanú vzťahy k pozemkom vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu a podľa osobitných predpisov prešli na obce a vyššie územné celky. Ide o nedoriešené právne vzťahy z predchádzajúceho spoločenského režimu a zákonodarca prijatím zákona č. 66/2009 Z.z. ustanovil mechanizmy, akými možno usporiadať medzery vo vlastníckych vzťahoch.

19. Tak ako zákon č. 182/1993 Z.z., ani zákon č. 66/2009 Z.z. expressis verbis neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí, sp. zn. I.ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z.z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (NS SR 4Cdo/89/2008).

20. I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. je primeraná náhrada namieste. Všeobecné sudy vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti plne rešpektujú, že vlastníkom pod stavbami patriacimi obci alebo vyššiemu územnému celku patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena determinovaná proporcionalitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu. Judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, a nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. lebo tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností.

21. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.

22. Predmetný názor považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí, sp.zn. IV.ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili.

23. Ani nález ústavného súdu, sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Ako vyplýva z uznesenia ústavného súdu, sp. zn. II. ÚS 323/2017 „nemožno stotožňovať právnu úpravu zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od účinnosti zákona 1. septembra 1993“. Uvedené platí aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z., ktorého rozsah je určiteľný už pri jeho vzniku.

24. Vyššie uvedená argumentácia je obsahom uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 8Cdo/17/2019 z 30.11.2020 a vyvracia názor o možnosti priznávania náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zák. č. 66/2009 Z.z., z ktorého princípu nesprávne vychádzal v prejednávanej veci prvoinštančný súd. Právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v rozhodnutí 8Cdo/17/2019 nebol spochybnený ani v konaní pred ústavným súdom, ktorý uznesením III. ÚS 537/2021 odmietol ústavnú sťažnosť podanú voči tomuto rozhodnutiu, a za ústavne udržateľný považoval tento názor ústavný súd už aj vo svojom skoršom rozhodnutí IV.ÚS 539/2020.

25. Ak žalobcovia odôvodňovali svoj nárok tiež rešpektovaním princípu právnej istoty a doposiaľ prevažujúcim hodnotením peňažnej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/09 Z.z. v rozhodnutiach krajských a okresných súdov ako náhrady opakovanej, odvolací súd uvádza, že rozhodnutia prvoinštančných a odvolacích súdov netvorí ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, ktorá je pre formovanie súdnej judikatúry určujúca. V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu SR R71/18 „za ustálenú rozhodovaciu prax súdov (najvyšší súdnych autorít) treba považovať

predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutie najvyššieho súdu a rozhodnutie súdov Slovenskej republiky vydávané Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikatúrne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na nich nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe (dovolacieho) súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávané Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. decembra 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. 1, 1965 -1967, 1980 (II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné, najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na čl. 2 ods. 2 CSP je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a súdneho dvora Európskej únie.“

26. Odvolací súd tiež nevidel priestor na iniciovanie konanie o súlade právnych predpisov, pretože nedospel k záveru, aby právna úprava aplikovaná vo veci odporovala ústavnej norme, a nedôvodnosť takého postupu napokon vyplýva aj z rozhodnutí ústavného súdu o odmietnutí návrhu na začatie konania o súlade § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy. Ústavný súd konštatoval, že aj keby bolo napadnuté ustanovenie ústavným súdom posúdené ako ústavne nesúladne, účinky tohto rozhodnutia by boli ex nunc a predmetný hmotnoprávny nárok žalobcu na náhradu za výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu by nijako neovplyvnili (porovnaj Pl. ÚS 5/21, Pl. ÚS 24/20, Pl. ÚS 16/21).

27. Úlohou súdu prvej inštancie bude odstrániť nedostatok podmienok konania nastalý v dôsledku úmrtia sporovej strany po začatí sporu, rozhodnúť o uplatnenom nároku s prihliadnutím na vymedzenie skutkových dôvodov, na ktorých žalobcovia zakladajú svoj nárok (žalobcovia nemôžu tvrdiť, že žalovaný je a súčasne nie je vlastníkom stavieb a zelene zriadených na pozemkoch žalobcov) a v prípade, že predmetom sporu ostane nárok na poskytnutie náhrady za vecné bremeno podľa zák.č. 66/09 Z.z. vyhodnotí, či žalobcovia majú právo na toto plnenie, ktorého má v zmysle rozhodnutí vyšších súdnych autorít charakter jednorázovej náhrady.

28. V novom rozhodnutí o veci súd prvej inštancie rozhodne aj o trovách tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

29. Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie **n i e** je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).